

**RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKDA
MARKETING FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH**

**РАЗВИТИЕ МАРКЕТИНГОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ И
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ**

**DEVELOPMENT OF MARKETING ACTIVITIES IN SMALL BUSINESS AND
ENTREPRENEURSHIP IN THE DIGITAL ECONOMY**

Fatilloev Farrux Farhod o'g'li

Buxoro Davlat Universiteti

Iqtisodiyot va turizm fakulteti

1-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikda marketing faoliyatini rivojlantirish , marketing tushunchasi va uning mohiyati , va bu borada qilinadigan ishlar, kichik biznes va tadbirkorlikda marketingni o'rni haqida qisqacha ma'lumotlar berib o'tilgan .*

Аннотация: *В данной статье представлена краткая информация о развитии маркетинговой деятельности в малом бизнесе и предпринимательстве в условиях цифровой экономики, о понятии маркетинга и его сущности, и о предстоящей работе в этом направлении, а также о роли маркетинга в малом бизнесе и предпринимательстве.*

Annotation: *This article provides brief information about the development of marketing activities in small business and entrepreneurship in the digital economy, the concept of marketing and its essence, and the work to be done in this regard, and the role of marketing in small business and entrepreneurship.*

Kalit so'zlar: *Innovatsion marketing , kichik biznes , kichik biznes subyektlari , bozor , tovar , marketing , korxona , reklama , firma , samaradorlik , raqamli iqtisodiyot , xususiy sektor , mobil va raqamli texnologiyalar , raqamli biznes .*

Ключевые слова: *Инновационный маркетинг, малый бизнес, субъекты малого предпринимательства, рынок, продукт, маркетинг, предприятие, реклама, фирма, эффективность, цифровая экономика, частный сектор, мобильные и цифровые технологии, цифровой бизнес.*

Key words: *Innovative marketing, small business, small business entities, market, commodity, marketing, enterprise, advertising, firm, efficiency, digital economy, private sector, mobile and digital technologies, digital business*

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev takidlaganlaridek : "Faol tadbirkor deganda, biz raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishga qodir, eng muhimi,

yangi o'rinlarni yaratib, nafaqat o'zini va oilasini boqadigan, balki butun jamiyatga naf keltiradigan ishbilarmon insonlarning tushunamiz. Bunday tadbirkorlar safini kengaytirish, jumladan, yuqori texnologiyalar, ilm- fanning eng so'nggi yutuqlariga asoslangan texnika va asbob – uskunalarni mamlakatimizga olib kelish va joriy etish uchun ularga munosib sharoitlar yaratish bizning birinchi galdagi vazifamiz bo'lishi shart. Kerak bo'lsa, xorijdagi yetakchi kompaniya va tashkilotlarda tajriba orttirishi, o'zaro manfaatli hamkorlik qilish uchun ularga har tomonlama imkoniyat tug'dirib berishimiz lozim "

"2022 – 2026 – yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi "da 29 – maqsadi sifatida Tadbirkorlik faoliyatini tashkil qilish va doimiy daromad manbalarini shakllantirish uchun sharoitlar yaratish, xususiyl sektorning Yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 80 foizga va eksportdagi ulushini 60 foizga yetkazish belgilangan. Raqamli iqtisodiyot sharoitida faol tadbirkorlikni shakllantirish va rivojlantirishda kichik biznes va tadbirkorlikda marketing faoliyatini tashkil etish muhim ahamiyatga egadir .

So'ngi yillarda raqamli iqtisodiyot tez suratlarda o'sib bormoqda. Raqamli iqtisodiyotning o'sishi raqamli va mobil texnologiyalar bilan bevosita bog'liq bo'lgan texnologiyalar rivojlanishining hozirgi bosqichida va bozorlarning hozirgi holati sharoitida raqamli iqtisodiyotni maqsad sifatida emas, balki iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish vositasi sifatida ko'rib chiqish kerak. Shuning uchun, raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikda marketing faoliyatini rivojlantirish kerak.

Raqamli iqtisodiyot – bu siyosiy -iqtisodiy, ilmiy- ijtimoiy, madaniy va ma'rifiy munosabatlardagi aloqalarni raqamli texnologiyalarni qo'llash yordamida amalga oshiruvchi yangi timiz bo'lib, raqamli iqtisodiyot sharoitida "raqamli tadbirkorlik" alohida ahamiyat kasb etadi .

Raqamli iqtisodiyotning asosiy vazifalari :

- Raqamli biznes va tadbirkorlikni yaratish;
- Korxonalarning barqaror rivojlantirishga yordam beruvchi investitsiyalar bilan ta'minlashga alohida e'tibor qaratish ;

Raqamlashtirish jarayonini boshdan kechirayotgan 21-asr har bir ijtimoiy munosabatga raqamli muxitni olib kirishni talab qilmoqda. Hammamiz uchun bir dek qiziq xisoblanadigan raqamli iqtisodiyot ushbu davrda barcha tarmoqlardan bir qadam oldinda desak xato bo'lmaydi . Har bir davlat va jamiyatning farovon hayot kechirishi, eng avvalo, kuchli iqtisodiyot orqali ta'minlanadi .

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi . //Xalq so'zi ,2017 yil 23 dekabr

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining " 2022 – 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida "gi 2022 yil 28 yanvardagi PF – 60 Farmoning 1- llovasi .

- Innovatsion faoliyatni amalga oshiruvchi malakali kadrlar bilan ta'minlash .

Uningasosiyharakatlantiruvchikuchisanalmishkichikbiznesvatadbirkorlikesaharqachon
gidan – dae'tibortalabqiladigansoha
.Kichikbiznesvatadbirkorlikfaoliyatiuchunyetarlichataaraqqiyo'tpoydevorlarimavjudbo'lgan
rbirdavlatdaushbusohagullabyashnashitabiiyhol .Hozirda,
raqamliiqtisodiyotrivojlanishiningzamonaviybosqichida,
kichikbiznesvatadbirkorlikdamarketingfaoliyatirivojlantirishdavrtalabidir .

Bugungi kunda marketing tushunchasi biznesning ham onasi ham otasiga aylanmoqda. Marketing tushunchasi bozor faoliyati bilan bog'liq bo'lib, olimlar turlicha ta'riflaydi. Marketing – bu bozorda samarali faoliyat ko'rsatishning mujassamlashishidir. Bu atama dastlab 1902 – yilda Amerika Qo'shma Shtatida (AQSH) paydo bo'lgan bo'lib , keying yillarda boshqa chet davlatlariga ham marketing tushunchasi kirib bordi. Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikda marketing faoliyatini rivojlantirar ekanmiz , eng avvalo “ Marketing ” so'ziga to'xtalib o'tish kerak. Marketing (inglizcha : market – “bozor” , “ bozordagi harakat” , “faoliyat”) – korxonaning tovarlar ishlab chiqarish va sotishini tashkil etish hamda boshqarish shakli .

Marketing tushunchasi, barcha kompaniyalari iste'molchilar ehtiyojlarini oldindan ko'ra bilish va iste'molchilariga ehtiyojlarini qondirishga imkonini berdi . Marketing texnologiyalaridan foydalanish bu faqat kompaniya yoki firmalarda ishni tashkil etish va uni boshqarish emas , balki boshqaruv jarayonlarida ijodiy yondashuv hamdir .Raqamli iqtisodiyot sharoitida bozorlarda kuchayib borayotgan raqobatda kichik biznes va tadbirkorlikda marketing faoliyati va marketing dasturlar samaradorligini belgilab beradi . Marketing faoliyati bugungi kundagi zarur vositalarinibilish va ularni amalyotga joriy etish kompaniya va firmalarga bozorda muvaffaqiyatga erishishga (raqobatga bardosh bera oladigan) yordam beradiZamonaviy bozor sharoitida raqobatbardosh mahsulotlarning (Tovarlarning) mavjudligi har doim ham yetarli emas va ichki bozorni to'liq amalga oshirish uchun marketing vositalarinining nazariy va amaliy jihatlarini amalga oshirish zarur, chunki kompaniya va firmalarning marketing siyosatida barcha tarmoqlari samarali va samarali foydalanish muhim kasb etadi . Raqamli iqtisodiyot sharoitida kichik biznes va tadbirkorlikda marketing faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini bozor mexanizmi elementlari, uning tamoyillari va funksiyalaribilan bog'liq ravishda chuqur o'rganmay turib, iqtisodiyotni (raqamli iqtisodiyotni) rivojlantirish juda qiyin kechadi.

¹ Tolametova Z.A. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi . -Toshkent :“Fan texnologiya” , 2017. 400 b

¹ Internet manbasi : uz.m.wikipedia.org saytidan

Marketing kichik biznes va tadbirkorlikni boshqarishning muhim asosidir - iste'molchilar muammolarini anglash va bozor faoliyatini tartibga solishga va maqsadga yo'naltirish jarayoni hisoblanadi. Zero, undan ko'zlangan maqsad iste'molchilar ehtiyojini aniqlash va ushbu ehtiyojlarni qondirish maqsadida kichik korxona resurslarini safarbar etishdan iborat. Marketing konsepsiyasi bozorda kichik biznes va tadbirkorlik

korxonasining umumiy yutuqlarini ta'minlash nuqtai nazaridan uning faoliyatining barcha sohalarida qarorlar qabul qilishini ko'zga tutadi. Raqobatchilarning raqoqobatbardoshligiga erishish uchun marketing orqali barcha korxona va firmalarning mamlakatimizda ijtimoiy – iqtisodiy rivojlantirishdagi zamonaviy talab va ehtiyojlarini to'liq anglash va o'z o'rnini toppish imkoniyati ortadi. Kompaniyalar va firmalar har bir iste'molchilarning xohish – istaklarini hisobga olgan holda tovarlar va xizmatlarni taqdim etadilar, chunki ular marketing faoliyatidan foydalanganligi uchun.

Har bir korxona va firmalar o'ziga xos shart- sharoitlarda faoliyat olib boradi va o'zining muayyan masalalarini hal etadi va shundan kelib chiqib, marketing tizimi ham uning qayerda, qaysi tarmoqda qo'llanilishiga qarab turlicha ko'rinishda bo'ladi. Marketologlar bozor muhitida resurs imkoniyatlari va iste'molchilar talabini muvofiqlashtirish jarayonida iqtisodiyot tarmoqlarining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishlari kerakligining sabablaridan biri mana shunda.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi. //Xalq so'zi, 2017 yil 23 dekabr
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining " 2022 – 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida "gi 2022 yil 28 yanvardagi PF – 60 Farmoning 1- Ilovasi.
3. . Abulqosimov X.P. Korxonaning xalqaro marketing faoliyati -T.: 2002 y. 114-b
4. A.Mamanazarov, M.Mamanazarov Marketing terminlari izohli .T., Sharq-2012 -y
5. F.T. Bazarova Marketing: O'quv qo'llanma / F.T. Bazarova. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi; - T.: Iqtisod-Moliya, 2015.- 424 b.
6. J.Jalolov, A.Fattaxov, I.Axmedov, I.Xotamov, G.Xodjamurodova, A.Azlarova, A.SHadmankulov, D.Jalolova, D.Qosimov Biznes marketingi -T.,2007.- 320 b
7. Tolametova Z.A. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. -Toshkent : "Fan texnologiya", 2017. 400 b
8. Т.П.Прошкина. Маркетинг.ООО «Феникс», 2008 г
9. Tolametova Z.A. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida mehnat bozorini rivojlanish yo'nalishlari 2014. Toshkent. "Iqtisodiyot" 305-b
10. Internet manbasi : uz .m.wikipedia. org saytidan

XALQ SEVGAN ADIB -ABDULLA QAHHOR TAVALLUDINING 115 YILLIGIGA BAG'ISHLANADI

Raxmatova Nafosat Jumayevna

*Buxoro viloyati Buxoro shahar kasb- hunar maktabi
katta o'qituvchisi*